

MLADI I PAMETNIJI BRAT

Poslije nekoliko godina zagrebačka Komedija opet priprema mjuzikle. Kako oni uopće dolaze na svijet? Imaju li jednog oca i jednu majku ili više njih? Tko prvi dobije stvaralačke trudove?

Ljudi se vole smijati, a vole i dobru glazbu. Jednoga i drugoga u mjuziklu ima koliko vam srce želi, pa nije nikakvo čudo da su mjuzikli na juriš osvojili zapadni svijet. U većini zemalja iz kazališta su naglavce izbacili staru tetu operetu i zauzeli njezino mjesto pod suncem. Pod reflektorom. Što je publika time dobila?

Na prvi pogled nema neke razlike između opereta i mjuzikla. Slični su kao oni blizanci koje ni otac ne razlikuje, pa ni mati prvog časa ne zna koji je koji. Zaista, tko je mjuziklu otac a tko majka? Tko ga kome napravi? Pisac skladatelju ili skladatelj piscu? Tko prvi dobije stvaralačke trudove? Da li najprije pisac napiše priču i zatim skladatelj sklada glazbu ili se tekstopisac ravna prema kompozitorskoj kompoziciji? O tome će nešto reći Vlado Štefančić, tko bi drugi. Drugi bi Alfi Kabiljo. Svestranom i svemogućem Vladi Štefančiću postavio sam oba pitanja:

— Što je mjuzikl i kako se piše? Kojim redom?

— Mjuzikl je — reče — mladi i pametniji brat starije sestre operete.

— Zašto pametniji?

— Zato što je shvatio da se ljudi ne mogu vječito uspavljivati pretopotnim pričama ti pričama o princu na bijelu konju. Prvih godina života sredinom stoljeća mjuzikl se oslonio na pravu i čvrstu književnost. Na put oko svijeta krenuli su mjuzikli »Poljubi me Kato«, prema Shakespeareovoj »Ukročenoj goropadnici«, »Čovjek od Manče« prema Cervantesu ili »My fair Lady« prema Bernardu Shawu. Onda su ljudi rekli, ako je mjuzikl već mladi i pametniji, neka bude i suvremeniji, pa su počeli i nastavili pisati ovovremene mjuzikle, na sasvim suvremene teme, uz pomoć suvremene tehnike koja na pozornici čini čuda, bar u svijetu. Kod nas je još pretpotopna.

Dok smo još kod razlike između opere i mjuzikla, kažimo da u Klaićevu Velikom rječniku stranih riječi iz 1968. godine pod mjuzikl piše: vidi musical, pod musical vidi opereta, a za operetu piše da je veseo kazališni komad s muzikom. U Rječniku stranih riječi iz 1978. godine, koji je mnogo veći od Velikog rječnika iz šezdeset i osme, pod mjuzikl također piše vidi musical, a za musical da je opereta. I zatim:

Muzičko-scensko djelo u kojem se podjednako važnost pridaje glazbi, pokretu i riječi; ono ujedinjuje dramu, operu i balet, maksimalno angažira aktere i stimulira igru, te se može nazvati totalnim teatrom (V. Štefančić).

Usput pripomenimo da se više ne piše musical, nego mjuzikl, kao što se više ne piše vaudeville ili feuilleton nego vodvilj ili feljton. Podlistak.

Sada čujmo pravilo kojim se redom piše mjuzikl:

— Pravilo je da nema pravila — reče Vlado Štefančić, i nastavi: — Iskustvo je vani i doma pokazalo da nabolje ispadne kad autori mjuzikla stvaraju zajednički. Autor teksta, autor glazbe, autor son-gova ili tekstova za pojedine pjes-

me i aranžer zajedno razrađuju prve zamisli. Već u drugoj rundi uskače redatelj koji odmah izabere scenografa, koreografa i kostimografa. Svi zajedno gotovo istodobno, pišu i rišu glazbu i riječi, pokrete i kostime, doslovce žive i rade zajedno, odvajaju se samo kad moraju.

— Znači, kod mjuzikla se najčešće ne zna tko je otac. Ima ih nekoliko jednako zaslužnih. A kod operete?

— Kod operete se točno znao red i mir. Najprije je pisac napisao

nosno Kabiljo-Kabiljo. Ako je »Jalta, Jalta« onda su valjda i Grgić, Grgić-Kabiljo, Kabiljo.

— Jedino nas dvojica neprestano zajedno radimo — kaže Kabiljo. — Krvav je to posao, iziskuje velike pripreme i dugo traje, a sve ste vrijeme vezani uz druge autore. U našem radu udvoje glavno je da smo na istoj valnoj dužini, savršeno se razumijemo i upotpunjujemo. Nekad radimo iz dana u dan, nekad probdijemo cijele noći, a nekad stvar obavimo telefonom. Usporedo s libretom radaju se pr-

Netko mora podmetnuti leđa: Vlado Štefančić

Alfi Kabiljo izuzetno bez Milana Grgića

libreto, onda bi skladatelj na taj tekst napisao glazbu, a redatelj bi jednoga po jednog pozvao scenografa, kostimografa i koreografa.

Vlado Štefančić ima debela iskustva s mjuziklima, režirao je nekoliko takvih kazališnih djela. Kaže da su kod nas temelje mjuziklu udarili Grgić i Kabiljo. Njihova »Jalta, Jalta« već 14 godina puni zagrebačku Komediju i druga jugoslavenska kazališta. Osim toga tandema, imamo i trija i kvartete.

Naime, živa je istina da je zlatno doba zagrebačkog i jugoslavenskog mjuzikla bilo sedamdesetih godina dok je Vlado Štefančić direktorovao u Komediji. Kazališta su uvijek pokazivala otpor prema mjuziklima, jer je to trajno mukotrpan posao i ako se ne nade netko tko će podmetnuti leđa i sve to gurati, teško će išta ispasti. Štefančićeva je formula: povjerenje u ekipu i vjera u uspjeh.

I uspjevali su. »Dundo Maroje«, »O kaj« i ta »Jalta« najposjećenije su predstave u povijesti naših kazališta. Onda je krajem sedamdesetih godina splasnulo oduševljenje za mjuzikl, ali sada se opet radaju i pripremaju novi mjuzikli. Od proljeća se već prikazuje »Kaj 2 0« kojeg je napravila četvorka Senker, Mujičić, Škrabe i Stipica Kalogjera, a zimzeleni tandem Grgić-Kabiljo piše »Franju Josipa u Zagrebu« s jasnim aluzijama na neke današnje zvizdarije, što bi se praislovesno jesenas, dok svježe prolistali dvojac bez kormilara Kušan i Kabiljo pišu »Vjenčani list« prema fenomenalnom Ephreimu Kishonu. Bilo kuda, Kabiljo svuda, od-

ve pjesme budućeg mjuzikala, gdjekad opet najprije napišem muziku, potom Grgić napiše tekst, ali često Grgić napiše i tekst i glazbu, jer nije samo pisac nego i skladatelj. Poslije zajedno poliramo muziku i riječi, pravimo prave odnose. Muzička dramaturgija također mora biti čvrsta.

Govoreći o tome zašto je u posljednje vrijeme splasnula produkcija mjuzikla, Kabiljo reče da nam nedostaje osoba tipičnog producenta, koji bi povezivao sve konce. To je bio, dok je bio, Vlado Štefančić.

— Ako je našim siromašnim kazalištima stalo da imaju domaće mjuzikle, a strani su ionako preskupi, moraju ih naručivati od autora, znači unaprijed plaćati bar dio posla. Komedija je to shvatila i sad je počela naručivati, no Fond za unapređivanje glazbene djelatnosti totalno se maćuhinski odnosi prema mjuziklu.

O tom potom. Kažimo još samo da je Alfi Kabiljo postigao velik uspjeh u SAD pišući glazbu za filmove u proizvodnji MGM. S one strane bare jedna za drugom stižu fantastične narudžbe. Već više od godinu dana vječito je u zraku između Zagreba i Los Angelesa, ali ipak se stalno vraća velikoj ljubavi, domaćem mjuziklu, koji piše zajedno s Grgićem, Grgićem.

Eto saznali smo kako na svijet dolaze mjuzikli, te suvremene operete, i da nemaju jednog oca nego nekoliko roditelja, koji zajedničkim snagama svoje milo čedo podižu na noge.

~~~~~ Vlado Burić